

Nr 482

Av herr Nilsson i Agnäs, om bevarande av fäbodkulturen.

(Likalydande med motion nr 528 i Första kammaren)

Genom jordbrukets strukturomvandling håller en del av den gamla bondekulturen på att försvinna. Det finns många ödegårdar runt om i landet, och inget görs vederligen för att söka utreda vad som håller på att gå förlorat. Det torde inte ens finnas någon statistik i landet som visar hur många ödegårdar som finns och i vilket skick de är. Det borde vara möjligt för exempelvis hushållningssällskapen att här göra en insats i samarbete med lantbruksnämnderna och andra involverade organ. Vi bör åtminstone få en statistik som visar vad som händer och hur fort utvecklingen sker.

Det finns emellertid en annan kultur — vida äldre — som helt håller på att försvinna, och det är fäbodkulturen. Statsmakterna synes inte heller ha ägnat något intresse åt den här utvecklingen. Däremot arbetar den s. k. fäbodkommittén med en inventering av fäbodbeståndet och för att väcka allmänhetens intresse för den gamla fäbodkulturen. Man vill också trygga stugornas och vallarnas användning på olika sätt i framtiden. I kommittén, som arbetar helt utan statsunderstöd, finns representanter för ett flertal organisationer, och 84 kontaktmän är knutna till verksamheten. Hittills har över 600 fäboddar inventerats. Det är sålunda ett mycket angeläget och berömvärt arbete som kommittén utför, men frågan är om det som görs är tillräckligt för att rädda så mycket som möjligt av fäbodkulturen i vidaste mening.

För närvarande kan ägare till fäboddar erhålla AMS-medel för upprustning av fäboddar som beredskapsarbete. För ägaren innebär dock en sådan upprustning att fäbodarna skall ingå i allemansrätten, och den följden av en upprustning är det många som inte accepterar. Resultatet blir att man avstår från AMS-medel, och fäbodarna får fortsätta att förfalla. Jag ställer mig också mycket tveksam till denna form av upprustning eftersom den innebär att man inte kan rädda den ursprungliga kulturen. Vi får enbart turistfäboddar, till vilka turister från när och fjärran kan komma med sina engångsförpackningar. Den utformningen av vissa fäboddar är naturligtvis oundviklig — i enstaka fall kan den också vara önskvärd — men den får enligt min mening inte bli ett genomgående drag och den enda möjligheten för att rädda fäbodarna från förruttelse.

Huvudsyftet med en räddningsaktion för fäbodkulturen bör vara att man

skall slå vakt om fäbodarnas existens som minnesmärken över mänsklig odling. Många fäbodor borde kunna räddas utan beroende av turistinkomster. Ett stöd till upprustning av gamla fäbodor måste därför ske förutsättningslöst och på sådant sätt att ägarens dispositionsrätt inte på något sätt beskärs.

Vilka möjligheter som finns för en räddningsaktion för de kvarvarande fäbodarna och hur ett ekonomiskt stöd för upprustning skall utformas är jag osäker om. Jag anser därför att en utredning i det syfte jag här framhållit är påkallad.

Med stöd av vad som anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning i syfte att så långt möjligt söka bevara den fäbodkultur av oskattbart värde som nu håller på att gå förlorad.

Stockholm den 27 januari 1970

Tore Nilsson (m)

i Agnäs

Nr 483

Av fru Ryding m. fl., *angående företagens hälsovård.*

(Lika lydande med motion nr 435 i Första kammaren)

I en vid fjolårets riksdag väckt motion angående företagshälsovården hävdar vpk-motionärerna, att företagshälsovårdsutredningen otillfredsställande utrett främst frågan om samhällets huvudmannaskap för företagshälsovården samt dess lagfästade.

Riksdagen anslöt sig till utlåtandet från vederbörande utskott, som anförde att skäl saknades att föregripa Kungl. Maj:ts ställningstagande i anledning av betänkandet och remissmaterialet. Det förefaller dock som om något samlat förslag i anledning av utredningen inte är att vänta. Enskilda frågor — exempelvis angående utbildningen av företagsläkare m. m. — tas upp i traditionell ordning.

Vi anser således att skäl talar för att ånyo aktualisera de nyssnämnda frågorna. Argumenten för att samhället skall vara huvudman för företagshälsovården har anförts i ett flertal kommunistiska riksdagsmotioner, senast i motionsparet I: 360 och II: 413 år 1969. Samma är förhållandet med problemställningen huruvida företagshälsovården bör lagfästas.